

Mario Perestegi

DRUGI ORATORIJ HRVATSKOG SKLADATELJA JOSIPA MAGDIĆA – JEZUŠEV KRIŽNI PUT

Svjedoci smo djelovanja velikih skladatelja našeg doba, vremena u kojem živimo i jesmo. Rijetko se koji narod broičano manji, kakav je naš hrvatski, može pohvaliti da ima skladatelja kakav je Josip Magdić, tvorac više stotina opusa za različite sastave, soliste, orkestre, ali i dva velika oratorija.

U cjelokupnoj ostavštini hrvatskih skladatelja ističu se imena onih koji su nam u nasljeđe ostavili veliki broj djela, posebno onih većih po svojem opsegu, ali i kvaliteti te nas tako neizmjerljivo zadužili. Josip Magdić je jedan od takvih! Veliki opus nastao iz Magdićeva pera svjedoči o njegovoj osebnosti i osobnosti koja korespondira između snažna duha, prožeta svježim i originalnim idejama, koje lagano razrađuje, i velika znalca, erudita kod kojega svaki takt posjeduje snažnu dubinsku pozadinu, logično povezanu u cjelinu. Takve odlike produkt su njegova dugogodišnjeg skladateljskog rada, ali i praktičnih iskustava glazbenika – reproduktivca, voditelja ansambla »Momus« te vrlo aktivna i angažirana koncertnog orguljaša.

Nekoliko hrvatskih skladatelja upustilo se u izričaj dramatskog teksta u obliku oratorija. Najstariji naš oratorij je onaj Julija Bajamontija, pod nazivom *La Traslazione di S. Doimo (Prijenos kostiju sv. Dujma)*, iz 1770., zatim oratorij Ivana pl. Zajca *Prvi grijeh*, oratorij Život i spomen sv. Ćirila i Metoda

Božidara Širole, nedovršeni oratorij *Tužba u hramu Albe Vidakovića* te oratorij Anđelka Igreca *Pashalne slike*. Josip Magdić tvorac je dva velika oratorija: *Fidelissima advocata Croatiae*, op. 181, nastala na tekst fra Vice Blekića, praizvedena 23. lipnja 2000. u zagrebačkoj katedrali pod ravnanjem Mladena Tarbuka, uz Mješoviti zbor i Simfonijski orkestar HRT-a te vokalnih solista, i drugi, *Jezušev križni put*, op. 250, na tekst Stjepana Pepelnjaka.

Oratorij je po svojoj definiciji opsežno vokalno-instrumentalno djelo za vokalne soliste, zbor i orkestar. Oratorij je pisan na dramski tekst, ali bez pomoći pozornice i kazališnih rekvizita. Mogli bismo reći da je oratorij opera bez scene i kostimiranih glumaca. No bitna je razlika oratorija što on od svojih početaka u srži ima duhovni tekst. Kasnije se u sve većem broju tih velikih djela pojavljuju i tekstovi svjetovnog karaktera, posebno s povijesno-mitskom tematikom.

Magdićev drugi oratorij praizveden je u prepunoj crkvi sv. Katarine na Gornjem gradu, u Zagrebu, 16. travnja 2014. U izvedbi su sudjelovali vokalni solisti Marijana Radičević, sopran, Leon Košavić, bariton, Zvonko Novosel, recitator te Komorni zbor i Gudački komorni orkestar Muzičke akademije iz Zagreba, pod ravnanjem Jasenke Ostojić. Oratorij je ponovno izveden 22. travnja 2014. u župnoj crkvi u Resniku, u Zagrebu, u prigodi 800. obljetnice osnutka Župe Resnik.

Oratorij *Jezušev križni put*, op. 250, podijeljen je u dva dijela, a

svaki sadrži sedam postaja, tj. stavaka križnog puta. Magdić u oratoriju koristi nekoliko citata starih korizmenih popijevaka iz Resnika, kao što su *Vozila se Marija*, *Sedam Marijinih žalosti* te elemente iz poznatih korizmenih popjevaka *Na maslinskoj tužnoj gori*, *Ja se kajem* i *Prosti, moj Bože*.

Prvi dio započinje orkestralnom introdukcijom, citirajući resnički napjev *Vozila se Marija*, koji u sporu tempu izvode solo viole. Taj napjev fragmentarno prožima cijeli oratorij. Introdukcija se razvija tako da citat preuzimaju i ostale dionice, stvarajući logičan *crescendo*, nakon kojeg djelo zastaje nekoliko taktova prije prvoga zbornog nastupa, ponovno na resnički napjev, ali sada *Sedam Marijinih žalosti*. Zborni *a cappella* polifonog tipa uvodi nas u sjetno raspoloženje i nagovještava muku Isusa Krista riječima: »Mučitelji križa su mu skovali...«

Nakon kraćega emotivnog, orkestralnog uvoda (I. postaja), koji ima snažnu tendenciju prikaza tragedije i patnje, što se očituje iznoseći »zloslutni motiv« povjeren violama, pojavljuje se recitator koji na kajkavskom narječju iznosi tekst autora Stjepana Pepelnjaka osude Krista. Podloga recitatoru je orkestar, koji značajnim sinkopama pojačava dojam osude. Pristanak Kristov: »Otče, neka bude volja tvoja«, iznosi solo bariton svojom prvom arijom, koja završava usitnjenim melizmatičkim pomacima.

Pregledna druga postaja je koncipirana u dva dijela: prvi, u kojem nastupaju zbor, orkestar i recitator, akcentirajući tekst Kri-

stove privole i preuzimanja križa na pleća. Drugi dio je orkestralni prikaz prvih Kristovih koraka pod teretom križa.

Treća postaja svojim kromatskim pomacima pojačava bolne elemente, nad kojima recitator oslikava »krvi žedan« narod, koji naposljetku veoma snažno i glasno više puta uzvikuje: »Raspnite, raspnite ga!« Prvi put se fragment izvodi zajedno s orkestrom, dok je drugi put iznesen *a cappella*, što pojačava dojam boli.

Opsežna četvrta postaja započinje molskim motivima popijevke *Prosti, moj Bože*, dok istovremeno recitator započinje iznositi tekst: »Skrhano sveto telo u jadu...« Orkestralni nastup karakteriziraju melizmatički pomaci i razvijena melodija prvih violina. Istovremeno s promjenom tempa u drugom dijelu stavka nastupa prvi put solo sopran, čiju melodiju kontrapunktno prate prve violine. Tijekom nastupa soprana uključuje se i zbor: »Gorke su to vure teške...« Dvodimenzionalni odjel karakterizira solo sopran, koji obogaćuje u izričaju prve violine stalnom igrom oko glavnih tonova te zbor i ostatak orkestra jednostavnijim ritmičkim pomacima. Kontrast koji ocrta Kristove korake prikazan je nizovima četvrtinki. Himnični završetak postaje povjeren je zboru *a cappella*: »Žalostivom čoveku svakom...«, nakon čega slijedi orkestralno proširenje te kadenca u *pianissimu*.

U petoj postaji Magdić ponovno postavlja stavak prepun novih glazbenih ideja, koje ritmički i melodijski u sebi nose dublju poruku u službi teksta. Naime, u tom stavku skladatelj želi glaz-

Magdićev drugi oratorij praižveden je u prepunoj crkvi sv. Katarine na Gornjem gradu, u Zagrebu, 16. travnja 2014. U izvedbi su sudjelovali vokalni solisti Marijana Radičević, sopran, Leon Košavić, bariton, Zvonko Novosel, recitator te Komorni zbor i Gudački komorni orkestar Muzičke akademije iz Zagreba, pod ravnanjem Jasenke Ostojić. Oratorij je ponovno izveden 22. travnja 2014. u župnoj crkvi u Resniku, u Zagrebu, u prigodi 800. obljetnice osnutka Župe Resnik.

bom dočarati »rasplamsanu rulju koja galami, narugava se i kara Ježuša«. U glazbenom smislu to je dočarano snažnim paralelnim pomacima karakteristična nejednakog ritma te upotrebom tritonusa. U drugom se dijelu snažnim pomacima viole, violončela i kontrabasi suprotstavljaju violinama unisono u osminskim nizovima melodijskog karaktera. Na kraju tog dijela nastupa zbor imitacijama u primi i oktavi. Drugim dijelom pete postaje dominira zbor: »Vola Božja...«, a skladatelj koristi melodijske fragmente popijevke *Stala plačuć*. Nakon duljeg dijela *a cappella* priključuje se orkestar. Zbor preuzima agresivnije ritamske elemente s početka stavka. Stavak završava sopranskom arijom: »Svaki bi rad se križu meknil...«

Šesta postaja započinje orkestralnim uvodom gotovo fanfarnog ritma, u unisonoj izvedbi cijelog orkestra. U nastavku se odvaja dionica prvih violina, koja

melodijskim pomacima u okviru jedne oktave doseže vrhunac te smirenje u obliku dviju sekvenci. Taj kraći uvod završava potpunim smirenjem te naglim *crescendom* i snažnom dramatskom pauzom, koja ostaje u zraku kao snažno retoričko pitanje. Slijedi odjel u dvanaestosminskoj mjeri, u kojem imaju gotovo jednoličan ritam, uza sekundne pomake u svim orkestralnim dionicama, osim viola, koje se kreću u triolama, s karakterističnom artikulacijom. Melodijski pomaci viola traju do kraja stavka. Kraći nastup zbora povjeren je unisonu nastupu soprana i altova.

Završni, sedmi stavak postavljen je kao apoteoza prvog dijela te uključuje sve izvođače. Cjelinu tog stavka čine u prvom dijelu nastup solista u duetu, a u drugom dijelu priključuje se cijeli izvođački sastav.

Drugi dio u svojoj prvoj, tj. osmoj postaji iznosi međimurski korizmeni napjev, koji se razrađuje u duljem orkestralnom uvodu, nakon kojega slijedi solo nastup baritona, koji se pretvara u troglasni motet uključivanjem ženskih zbornih glasova, soprana i alta *a cappella*.

Kraća deveta postaja na neki je način most ili veza osme i opsežne desete postaje, koja pak na početku razrađuje napjev *Josipe, o milo ime* u punktiranom ritmu, dok se u drugom dijelu desete postaje uključuje zbor s resničkim napjevom *Gorko plače Gospa sveta*.

Svoje mjesto u jedanaestoj postaji pronašao je i poznat korizmeni napjev *Narode moj ljubljani*, iznesen zvukom viola te kontrastnim figuracijama ostalih orkestralnih dionica. Tijekom traja-

nja prvog dijela stavka dominaciju preuzima recitator, iznoseći Pepelnjakov tekst prožet slikama strahote i patnje koju Krist prolazi u zadnjim trenutcima muke. Vapaj: »Oprosti im, Oče, ne znaju dela svega teški greh! ... vu ruke tvoje, Oče, Duh svoj ti predajem«, praćen je potpunim smirenjem orkestrnog zvuka. Nakon nekoliko karakterističnih pomaka, koji simboliziraju izdisaj, lagano se uključuje zbor, s gustim polifonim tkivom, iznoseći tekst: »Oče, Oče, duh svoj predajem!«

U dvanaestoj postaji vrlo se mirno razrađuju već poznati elementi iz prijašnjih dijelova, u obliku orkestralnog dijaloga.

Trinaesta je postaja na neki način stopljena s prethodnom dvanaestom. Dominantnu ulogu u toj postaji ima sopran, koji iznosi veliku ariju, uz kraću intervenciju zbora.

Iza četrnaeste, orkestralne postaje, slijedi zaključak – epi-

log, prepun dramatskih elemenata, u kojima se ističe dionica prve violine, koju ostali glasovi prate. Promjena karaktera slijedi u 36. taktu snažnim zamazima, nakon kojih započinje svoj nastup bariton te nakon njega sopran. Njihov se nastup vrlo suptilno pretvara u duet, koji uvodi u unisonu orkestralnu deklamaciju teme, koju nakon orkestra izvodi zbor.

Slijedi grandiozna vokalno-instrumentalna fuga, koja u svojoj kulminaciji uključuje čak tri stalna kontrastna subjekta te postiže neizmjernu snagu, kao apoteozu toga veličanstvenog djela. Tekst fuge: »Kak sad pred Boga stati?« snažnim dojmom, koji skladatelj postiže velikim brojem ponavljanja teksta, kao da želi upozoriti na trenutak, na sadašnjost, ali i na brigu za vječni život.

Psihološka snaga epiloga posadašnjuje i posvješćuje osobni život svakog slušatelja. Dio je to

u kojem nam skladatelj izravno postavlja pitanje: »Kak sad pred Boga stati?« – »Kako i kakav ćeš pred Boga stati?« To je dijalog koji nema svoj završetak, pitanje je postavljeno!

A odgovor? On traje i rađa se u savjesti svakog slušatelja iz dana u dan, u osobnu propitivanju i nastojanjima da pozitivno odgovorimo svojem Stvoritelju.

To djelo nije oblo i glatko, ono stvara posebne osjećaje u slušatelju, neprestano ga opominjući na posljednje stvari u životu.

Umjetnik mora opominjati i usmjeravati, jer tad njegova umjetnost ima smisla, a djela Josipa Magdića ne ostavlja slušatelje ravnodušnima, pa tako ni to duboko emotivno djelo. Cijeli Magdićev opus produkt je snažna čovjeka, koji ne luta, nego traži i pronalazi, stvarajući tako dubok osobni i neponovljiv glazbeni izraz.

ZAGREB

Pokrenut kanal Crkvena glazba na usluzi YouTube

Uredništvo mrežnih stranica Hrvatskog društva crkvenih glazbenika <www.crkvena-glazba.hr> otvorilo je početkom 2013. godine besplatan kanal Crkvena glazba na javnoj mrežnoj usluzi YouTube, na kojoj iz tjedna u tjedan objavljuje zvučne zapise otpjevnih psalama prema redu čitanja za nedjelje u liturgijskom ciklusu, svetkovine, Gospodnja i svetačka slavlja.

Svjesni sve veće potrebe oko glazbenoga oblikovanja

liturgijskih slavlja i nedostatka stručnih crkvenih glazbenika zborovođa koji bi bili spremni odgajati psalmiste i poticati cijelu liturgijsku zajednicu na pjevanje otpjevnih psalama prema Redu misnih čitanja, uredništvo Crkvene glazbe osmislilo je taj projekt i odlučilo izići ususret svima koji žele naučiti i pjevati otpjevne psalme u liturgijskim slavljinama.

Cilj je pokretanja tog kanala omogućiti psalmistima te svim crkvenim zborovima, bilo manjima ili većima – dječjima, zborovima mladih ili mješovitim zborovima, što lakše učenje

i pjevanje otpjevnih psalama prema te skrenuti pozornost na pravilan način pjevanja otpjevnih psalama u liturgiji. Zvučni zapis prati i video zapis, koji pri-